

История папства – М.: Политиздат, 1986 . – 382 с.; **40.** Люблинская А. Д. Расцвет феодализма (X-XIII века), Столетняя война и народные восстания XIV-XV веков // История Франции: В 3-х т. – М.: Наука, 1972 – Т. 1. – С. 69-114; **41.** Люблинская А. Д. Столетняя война и народные восстания XIV-XV веков // История Франции: В 3-х т. – М.: Наука, 1972. – Т. 1. – С. 115-150; **42.** Мадоль Ж. Альбигойская драма и судьбы Франции. – СПб.: Евразия, 2000. – 332 с.; **43.** Нелли Р. Катары. Святые еретики. – М.: Вече, 2005. – 400 с.; **44.** Осокин Н. А. История альбигойцев и их времени: В 2-х т. – М.: АСТ, 2003. – Т. 1, 2. – 896 с.; **45.** Очерки истории Франции с древнейших времен до окончания Первой мировой войны / Под ред. А. Д. Люблинской и др. – Л.: УЧПЕДГИЗ, 1957. – 373 с.; **46.** Поло де Болье М.-А. Средневековая Франция. – М.: Вече, 2009. – 384 с.; **47.** Сидорова Н. А. Народные еретические движения во Франции в XII-XIII веках // Французский ежегодник, 1961. – М.: Изд-во АН СССР, 1962. – С. 429-433; **48.** Сидорова Н. А. Основные проблемы истории университетов в средние века в освещении современной буржуазной историографии // Средние века, 1963. – Вып. 23. – С. 229-237; **49.** Соколов В. В. Средневековая философия. – М.: Высшая школа, 1979. – 448 с.; **50.** Тушина Г. М. Города в феодальном обществе Южной Франции. – М.: Изд-во МГПИ, 1985. – 67 с.; **51.** Фавье Ж. Столетняя война / Пер. с франц. М. Ю. Некрасова. – СПб.: Евразия, 2009. – 656 с.; **52.** Хачатурян Н. А. Французское крестьянство в системе сословной монархии // Классы и сословия средневекового общества. – М.: Изд-во МГУ, 1988. – С. 103-111.

УДК [94(4-12):27-36Пар]”10/18”

Дмитро ЧУЧКО

ПРЕПОДОБНА ПАРАСКЕВА СЕРБСЬКА: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУ СВЯТОЇ НА ТЕРЕНАХ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Стаття присвячена формуванню культу преподобної Параскеви-Петки Сербської/ Болгарської на території Балканських та Карпато-Дунайських земель. Особлива увага приділена життю святої, яка до глибокої старості подвизалася в чернечому житті у Йорданській долині, а також подіям, пов'язаним із знайденням її нетлінних мощей, які нині зберігаються в Яссах.

Ключові слова: культ, преподобна Параскева-Петка Сербська, мощі, чернецтво, Йорданська долина, Балкани, Карпато-Дунайські землі, Ясси.

Дмитрий ЧУЧКО

ПРЕПОДОБНАЯ ПАРАСКЕВА СЕРБСКАЯ: ИСТОРИЯ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТА СВЯТОЙ НА ТЕРРИТОРИИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ

Статья посвящена формированию культа преподобной Параскевы-Петки Сербской/ Болгарской на территории Балканских и Карпато-Дунайских земель. Особое внимание уделено житию святой, которая до глубокой старости подвизалась в монашеской жизни в Йорданской долине, а также событиям, связанным с обретением ее нетленных мощей, которые сейчас хранятся в Яссах.

Ключевые слова: культ, преподобная Параскева-Петка Сербская, мощи, монашество, Йорданская долина, Балканы, Карпато-Дунайские земли, Яссы.

Dmytro CHUCHKO

ST. PARASKEVA SERBIAN: HISTORY OF FORMATION OF THE CULT OF THE HOLY IN SOUTHEASTERN EUROPE

The article is devoted to the formation of the cult of the Saint Paraskeva-Petka Serbian/ Bulgarian in the Balkan and Carpathian-Danubian lands. Particular attention is paid to the Life of the saint, which is a great age labored in the monastic life in the Jordan Valley, as well as events related to the acquisition of its imperishable relics, which are now stored in Iasi.

Keywords: cult, st. Paraskeva-Petka Serbian, relics, monasticism, the Jordan Valley, the Balkans, the Carpathian-Danubian lands, Iasi.

Проблема формування культу св. преподобної Параскеви-Петки Сербської, або Болгарської на території Балканських та Карпато-Дунайських земель залишається актуальною у контексті дослідження історії Православної Церкви, а також житійної традиції і культового вшанування православних мучеників та подвижників, увінчаних Церквою ореолом святості в період середньовіччя.

Постать св. Параскеви Сербської та традиція її вшанування на сьогоднішній день недостатньо висвітлена у вітчизняній історіографії. Наявні дослідження болгарських, румунських, молдавських, російських та українських авторів XIX – XXI ст. мають в основному загальний характер або фрагментарно торкаються життя та формування культу преподобної на Балканських і Карпато-Дунайських теренах [10; 12; 11; 18; 19; 24; 28; 30; 32; 33] Зокрема, певні відомості про прп. Параскеву містяться в працях болгарських дослідників Й. Андреєва та Г. Цанки-Петкової [19; 28]. З-поміж румунських авторів окремі відомості про святу, зокрема про перенесення її мощей до Ясс, подали в узагальнюючих дослідженнях з політичної та церковної історії Румунії А. Ксенопол, Н. Йорга, І. Ністор, К. Джуреску [30; 31; 32; 33]. Згадували про св. Параскеву у своїх творах й російські церковні діячі, святителі Дмитрій Ростовський та Філарет Чернігівський [17; 26]. У другій половині XX – XXI ст. історія формування культу прп. Параскеви-Петки частково розглядалася в працях молдавських і російських вчених А.Бабія, В. Статі, Н. Голанта, О. Майорова та В. Виноградова [12; 13; 14; 19; 24].

Подальше дослідження проблеми видається досить перспективним, з огляду на наявність цілої низки джерел, що стосуються життя св. Параскеви Сербської та формування і утвердження її культу в Болгарії, Сербії, Константинополі та Молдавії. Насамперед це життя преподобної подвижниці, складені в XIV – XV ст. болгарськими церковними діячами, зокрема, агіографічні твори патріарха Євфимія Тирновського та ченця-книжника Григорія Цамблака [2; 7; 8]. Окремі відомості про святу та утвердження її культу в Молдавії містяться в “Літописі Землі Молдавської” М. Костіна (XVII ст.) [9]. З-поміж інших наративних джерел варто згадати також подорожні записки мандрівників, у яких подано опис місця перебування мощей святої Параскеви [3; 4].

Таким чином, вивчення наративних матеріалів та залучення вторинних джерел цілком дозволить автору з'ясувати суть поставленої у статті дослідницької проблеми.

Шанування мощей мучеників відоме ще у ранньохристиянській Церкві. З тих часів у християн склалося неписане правило, за яким при будівництві храмів під жертovníком, у вітварі, ставились мощі святих, або ж їх часточки. Це правило, за твердженням відомого знавця православних церковних канонів єпископа Далматинсько-Істрійського Нікодіма (Мілоша), веде свій початок від Святого Письма, де в Одкровенні апостол Іоанн Богослов говорить: «коли відкрив п'яту печать, я побачив під жертovníком душі вбитих за слово Боже і за свідчення, що мали» [6, Од. 6,9; 20, с. 310]. Аналізуючи вищезгадані рядки Одкровення, Нікодим тлумачить їх як непряму вказівку на земні вітварі та зв'язок між жертвою святих мучеників і вічною жертвою Христа. Зважаючи на цей зв'язок, у християн існує традиція приносити евхаристичну жертву на гробах мучеників [20, с. 612 - 613]. З побудовою християнських храмів, принесення безкровної жертви стали здійснювати на святих мощах, розміщених у вітварі під жертovníком.

Варто відзначити, що питання, пов'язані із вшануванням мощей святих мучеників, розглядалися низкою Помісних та Вселенських соборів і їх отцями були сформульовані строгі правила використання святих реліквій. Так, на Помісному соборі в Карфагені прийнято правило, яким постановлялося, що "...скрізь на полях, виноградниках поставлені в пам'ять мучеників жертovníки, без їх тіл або решток, мають бути зруйновані місцевими єпископами. А щоб народ не бунтував, пояснювати їм, щоби не збирались в цих місцях...Всі жертovníки, які одержали свій початок від сновидінь й одкровень деяких людей, мають бути зруйновані" [5, с. 630 - 631]. Каноністи Зонара, Вальсамон й Арістін, подаючи тлумачення цього правила, зазначали, що поставлення мощів у жертovníк повинно здійснюватися лише з дозволу та при молитві місцевого єпископа [5, с. 61 - 633].

На VII Вселенському соборі, що засудив іконоборчий рух, святі отці церкви сформулювали ще одне правило, згідно з яким жоден храм не може бути освячений єпископом без покладання в ньому святих мощей. В храмах, де були відсутні часточки святих, вони повинні бути покладені із звичайною молитвою. Якщо ж храм буде освячений без святих мощей, єпископа, що здійснить це, відлучати від Церкви [1, с. 305 - 306].

Слідуючи цим писаним і неписаним церковним правилам, світські володарі, як покровителі Церкви, стежили за їх належним дотриманням духовенством підвладних їм територій. Все це, безперечно, сприяло поширенню шанування мощей святих мучеників. Нерідко володарі намагалися здобути реліквії того чи іншого святого, утверджуючи його культ як покровителя держави або краю.

З-поміж багатьох православних святих, що стали мучениками або відзначилися праведним життям чи аскетизмом, заслуговує на особливу увагу традиція вшанування преподобної Параскеви-Петки, нетлінні мощі якої після смерті прославилися численними чудесами й зціленнями.

Мал. 1. Св. прп. Параскева-Петка Сербська

З життя святої відомо, що народилася Параскева-Петка (мал. 1) в містечку Епіват (Піват, турецький Баядос) між Сілістрією і Константинополем у слов'янській сім'ї, відомій благочестям. Її брат за власним бажанням був пострижений в ченці під ім'ям Євфимій, та за своє праведне життя поставлений на Мадитську єпископську кафедру [17, с. 199]. Після смерті владики, за твердженням Євфимія Тирновського, його моці стали мироточити та прославилися своїми чудесами [2, с. 345].

Петка, коли померли її батьки, вирішила перейнявшись духом аскетизму, відректись від усього мирського, наслідуючи життя Іоанна Хрестителя [2, с. 345]. Для цього вона вирушила в Палестину, провідавши на шляху до неї Константинополь та обійшовши його святі місця. Перебуваючи в столиці імперії ромеїв, Петка вислуховує настанови ревних подвижників і за їхнім напучуванням оселилася в іраклійському передмісті Константинополя при храмі Покрови Богоматері, де проводить в молитві п'ять років [26, с. 504].

Відправившись в Палестину, вона відвідала, з метою поклоніння святі місця, освячені життям Спасителя та залишилася жити в Йорданській пустелі, де провела більшу частину свого життя як аскет-подвижник.

Перебуваючи в похилому віці, повернулася на батьківщину в Піват, де через два роки померла. Точну дату її смерті, як і народження, ніхто не знає,

Мал. 2. Іван-Асень II. Фреска в Зографі

Мал. 3. Воевода Молдавії Василе Лупу

але вважають, що її життя припало на XI ст. Поховали її в тій же місцевості як невідому прочанку, оскільки перед смертю вона нікому не сказала, хто вона і звідки [17, с. 200].

Віднайдення мощей преподобної Параскеви-Петки житіє святої приписує благочестивим Георгію та Євтимії, що мешкали в місцевості, де вона була похована. Їм приснився один і той самий сон, в якому вони побачили царицю на престолі серед воїнів у сяючих обладунках. Спершу один із воїнів наказав вийняти прп. Параскеву із землі й покласти в священну раку, а відтак і сама цариця звернулася до них, сказавши хто вона і звідки [2, с. 348]. Слідуючи наказу воїна, нетлінне тіло преподобної було віднайдене Георгієм та Євтимією серед безіменних могил та поміщено в храмі всехвальних апостолів Петра й Павла, де прославилося численними зціленнями [19, с. 55; 2, с. 347 – 348; 17, с. 201].

Через два століття по тому Болгарський цар Іван Асень II (1218 – 1242 рр.) (мал. 2.) забрав мощі прп. Параскеви у хрестоносців, які, йдучи у IV Хрестовий похід, по дорозі захопили в 1204 р. Константинополь і святі реліквії. Перенесення мощей до столиці Болгарії Тирново було доручено блаженному Марку – митрополиту Переяслава Болгарського [17, с. 201]. Коли рака із святими мощами прибула в Тирново, Іван Асень разом із матір'ю

Єленою, дружиною Анною та єпископами його країни із всіма почестями, поклав її в придворну церкву, збудовану і названу в честь преподобної, де вони нетлінно спочивали протягом тривалого часу [2, с. 350].

Одразу після покладення мощей преподобної в місцевому храмі, вона стала покровителькою міста Тирново. Саме тоді її нарікають св. Петкою Тирновською [28, с. 150]. Культ преподобної став поширюватися серед народу. Навіть у XV ст. турецькі реєстри засвідчують популярність в Тирнові жіночого імені Петка, яке давалось немовлятам в честь святої [10, с. 105].

Тим часом ситуація на Балканах кардинально змінюється. У XIV ст. на політичну арену вступають турки-османи, які поступово стали просуватися вглиб півострова. Проти них виступили сербські правителі, маючи на меті зупинити нападників. Очолювані князем Лазарем Хребеляновичем в 1389 р. серби дали на Косовому полі вирішальний бій військам султана Мурада, але були розгромлені. Незважаючи на свою перемогу, Баязид, що став султаном одразу після смерті батька, повернувся в центральні регіони своєї держави для придушення повстань, викликаних звісткою про смерть султана. Цей вчинок у Європі розцінили як визнання поразки, вважаючи, що головний ворог християнства розбитий. Проте це була лише невелика відстрочка. Першою відчула це на собі Болгарія. Так, вже в 1393 р. султан Баязид I взяв в облогу столицю одного із болгарських царств – Тирново. Після трьох місяців спротиву місто було розграбовано. Вивезено також і мощі святої Параскеви. Святитель Дмитрій, митрополит Ростовський, у житіях святих, вказував, що після взяття Тирнова мощі прп. Параскеви-Петки вдалося вивезти до Валахії [17, с. 201]. Проте ці відомості, на нашу думку, є помилковими. Адже за свідченням болгарського ченця-книжника Григорія Цамблака, сучасника тих подій, їх було віддано царю Бдина (Відін) [7, с. 207]. Вірогідно, що мощі були передані Відінському царю Івану Срациміру. Проте, вже через 3 роки, після Нікопольської битви 1396 року, Бдин (Відін) був захоплений османами, через те що Срацимір пропустив через свою територію угорські війська. Разом з іншими цінностями турки вивезли звідти й мощі преподобної Петки. Цього ж року княгиня Міліца, дружина Лазаря, разом із синами Стефаном та Вуком вирушила на щорічну аудієнцію до турецького султана і випросила в нього мощі преподобної Петки та перенесла їх до столиці Сербії Белграда. Оповідь про це чергове перенесення мощей преподобної Григорій Цамблук завершує такими словами: “Забрав у неї Владика болгарську славу і дарував їй сербську, так як від попередньої нічого не залишилося” [8, с. 361-362]. Так преподобна Параскева з Болгарської стала Сербською святою.

У 1521 р., незадовго до відомої битви під Мохачем, що остаточно вирішила долю Балкан, султан Сулейман I взяв у облогу Белград. Розграбувавши місто, він вивіз всі цінності, включаючи й мощі преподобної Параскеви, до Константинополя. Проте, як повідомляє св. Дмитрій Ростовський, ці святі рештки Петки і тут продовжували творити чудеса, що сприяло її прославленню не тільки серед християн, але й серед мусульман. Останні, знітившись цими обставинами і побоюючись, щоб віра в чудодійну силу не розповсюдилася ще

більше поміж них, передали святі моці константинопольським християнам, а ті, в свою чергу, перенесли їх до патріаршої церкви [17, с. 201]. Там вони зберігалися до XVII ст., аж поки завдяки господарю Василе Лупу (1634–1653 рр.) не потрапили до Молдавії.

Великий шанувальник культури, талановитий адміністратор та блискучий фінансист, молдавський воєвода Василе Лупу (мал. 3.) був одним із найбагатших людей на християнському Сході. Це дозволило йому покрити заборгованість Константинопольського патріарха та заплатити щорічні податі Афонської чернечої спільноти і стати для православних ієрархів Сходу посередником в церковних суперечках [22, с. 374-375].

Допомога Константинопольській патріархії, а також хороші відносини із Портою дозволили йому в 1641 році перенести моці прп. Параскеви-Петки в тодішню столицю Молдавії Ясси. За твердженням Дмитрія Ростовського, сталося це наступним чином: “Благочестивий воєвода Василій Лупу, воєвода і господар Молдови, дізнався про те, що в Константинопольській патріаршій церкві знаходяться моці святої Параскеви, захотів, щоб вони були перенесені звідти в його славний господарський округ. Тоді патріарх Парфеній, зі згоди всього свого священного собору і дозволу інших патріархів, відправив моці благочестивому господарю, воєводі Василю Лупу в першопрестольне місто його Ясси” [17, с. 201]. Для зустрічі реліквії правитель Молдавського воєводства вирушив до Ізмаїла, куди через р. Дунай із Константинополя прибули святі моці. Звідти він перевіз їх у Ясси і 14 жовтня з великими почестями та при великій радості жителів всієї Молдавії моці преподобної Параскеви були покладені у місцевому храмі Трьох Святителів, ктитором якого був воєвода Василе (мал. 4) [32, с. 487; 33, с. 21]. До речі, з будівництвом церкви, у якій спочили моці святої, пов’язують легенду, в основі якої лежить відомий багатьом балканським народам сюжет про замурування будівничим в стіну храму жінки задля благополучного закінчення будівництва [14, с. 63].

Наприкінці правління воєводи Василе Лупу в Яссах побував архідиякон Павло Алеппський, який супроводжував свого батька Антіохійського патріарха Макарія III у подорожі до Росії. Упродовж всієї мандрівки архідиякон вів подорожній щоденник, у якому, між іншим, згадав про відвідини Трьохсвятительської церкви в Яссах та поклоніння мощам преподобної Параскеви. Описуючи інтер’єр храму, арабський мандрівник зауважив, що вони з патріархом побачили «посеред арки ковчег, всередині і ззовні оббитий червоним оксамитом, із срібними цвяхами та чудовим замком. Нам його відкрили: ми зробили земний поклон і приклалися до мощей новоявленої болгарської святої Параскеви, яку господар виписав із Константинополя із сховища патріаршої церкви, де знаходилися моці святої, до яких ми прикладалися, про що згадано вище. ...Свята лежить як жива і покрита парчевими та іншими покрывами; над нею висять срібні та золоті лампади, які горять вдень і вночі. На стіні арки зображено її страждання і місце її поховання” [3, с. 64].

Мал. 4. Церква Трьох Святителів в Яссах. Акварель Й. Рея

Принагідно варто відзначити, що мощі прп. Параскеви-Петки знаходяться в Яссах й понині і зберігаються в митрополичому кафедральному храмі Стрітєння Господнього, св. Параскеви і св. Георгія, куди їх у 1889 р. урочисто перенесли з церкви Трьох Святителів. Вони як і раніше користуються великою популярністю у прочан.

Таким чином, можна констатувати, що традиція вшанування мощей святих має в Християнській Церкві давнє коріння і базується як на писаних, так і неписаних правилах. Культ святої преподобної Параскеви-Петки не виняток. Вшанування святої подвижниці чернечої аскези зародилося на її батьківщині в Епіваті. За часів правління Івана Асеня II св. Параскева-Петка стала покровителькою Тирново. Далі мощі преподобної потрапили до Сербії і вона стала сербською святою. Проте, внаслідок збройного протистояння правителів Південно-Східної Європи із Османською Портою, мощі святої були перенесені до Константинополя, звідки як дар господарю Василю Лупу потрапили до столиці Молдавії Ясс. Саме там остаточно формується культ прп. Параскеви-Петки, яка стає покровителькою країни. А днем пам'яті святої стала дата покладання її мощей у церкві Трьох Святителів – 14 жовтня. Нині реліквії св. Параскеви Сербської знаходяться у Яссах, у митрополичому храмі Стрітєння Господнього, св. Параскеви та св. Георгія і користуються великою пошаною серед православних віруючих.

Джерела та література: 1. Деяния Вселенских Соборовъ (в русскомъ переводе при Казанской духовной академии). Казань: Центральная типография, 1909. – Т 7. – 337с.; 2. Евфимий Тырновский. Житие Петки Тырновской // Родник златоструйный. Памятники болгарской литературы IX – XVIII веков/ перевод И. Калиганова и Д. Польшванного. – М.: Художественная литература, 1990. – С. 344-352; 3. Павел Алеппский. Путешествие антиохийского патриарха Макария в Россию в половине XVII века (от Алеппо до земли казаковъ). – М.: Университетская типография, 1896. – Вып. 1. – 157с.; 4. Парфеній, инок. Сказаніе о странствіи и путешествіи по Россіи, Молдавіи, Турціи и Святой земль. – М.: Въ типографіи Александра Семена, 1856. – Ч. 3. – 224с.; 5. Правила Святыхъ Поместныхъ Соборовъ с толкованіями. репринт. М.: Издательство Паломникъ, 2000. – 876с.; 6. Святе Письмо Старого і Нового Завіту. / Пер. по єврейських, арамейською і грецькими текстами. – United Bible Societies: Ukrainian Bible, 1990. – 1394с.; 7. Цамблак Г. Взятие Тырнова и Бдина варварским царем // Родник златоструйный. Памятники болгарской литературы IX – XVIII веков/ перевод И. Калиганова и Д. Польшванного. М.: Художественная литература, 1990. – С. 206-207; 8. Цамблак Г. Рассказ о перенесении мощей преподобной Петки // Родник златоструйный. Памятники болгарской литературы IX – XVIII веков/ перевод И. Калиганова и Д. Польшванного. М.: Художественная литература, 1990. – С. 360-362; 9. Costin M. Letopisțul Țării Moldovei de la Aron vodă încoace / Ediție critică de P. P. Panaitescu. – București: Fundația Regale pentru literatură și artă, 1944. – 432p. 10. Андреев Й. История на Второто българско царство. Велико Търново: Издателство Абагар, 1996. – 239с.; 11. Арсеній, епископъ Псковский. Изслѣдованія и монографіи по исторіи Молдавской церкви. – СПб.: Типография Ф. Вайсберга и П. Герунина, 1904. – 583с.; 12. Бабий А. И. Православие в Молдавии: история и современность. Кишинев: Карта Молдовеняскэ, 1988. – 86с.; 13. Виноградов В. Н. Краткая история Румынии с древнейших времен до наших дней. – М.: Наука, 1987. – 543с.; 14. Голант Н.Г. Образ молдавского господара Василе Лупу (Василия албанца) в летописях, записках путешественников, легендах и исторических романах// Материалы конференции, посвященной 90-летию со дня рождения члена-корреспондента РАН Агнии Васильевны Десницкой. – СПб., 2002. – С. 56 – 65; 15. Голубинский Е. Краткий очерк истории православных церквей: Болгарской, Сербской и Румынской или Молдо-Валашской. – М.: Изъ университетской типографии (Катков и К), 1871. – 732с.; 16. Григорович В. Очеркъ путешествія по европейской Турціи. – М.: Типографія М. Н. Лаврова и К., 1877. – 183с.; 17. Дмитрий, митрополит Ростовский. Жития Святых. Октябрь. – Барнаул: Издательство прп. Максима Исповедника, 2004. – 366с.; 18. История Румынии / И. Болован., И-А. Поп (координаторы) и др. – М.: Издательство «Весь мир», 2006. – 680с.; 19. Майоров А. Перенесение мощей и культ св. Онуфрия Великого в Галицко-Волынской Руси и Западной Европе // Русин. – Кишинев: Русь, 2010. – №3(21). – С. 50-57; 20. Никодим (Милаш), епископ Далматинско-Истрийский. Правила Православной церкви. – М., 1911. –Т. 1. – 665с.; 21. Палаузов С.Н. Румынские господарства Валахия и Молдавия в историко-политическом отношении. – СПб.: Книгопрод . Изд. Кожанчиков, 1859. – 296с.; 22. Рансимен С. Великая Церковь в пленении. История Греческой церкви от падения Константинополя в 1453 г. до 1821 г. – СПб.: Издательство Олега Абышко, 2006. – 464с.; 23. Сыч А. Молдавия в планах английской дипломатии в конце XVI в.// Русин . – Кишинев: Русь, 2010 . – № 2 (20). – С. 90 – 97; 24. Стати В. История Молдовы. – Chișineu: S. n., 2002. – 480с.; 25. Филарет, архієпископ Черниговской. Святые южныхъ славянъ. Описание жизни ихъ. – СПб.: Издательство книгопродавца И. Л. Тузова, 1894 – 318с.; 26. Филарет, архієпископ

Черниговский. Избранные жития святых. – М.: Сибирская Благовозвонница, 2011. – Т. 2. – 830с.; 27. Чиркович С. М. История сербов / Сима М. Чиркович; Пер. с сербскохорв. – М.: Издательство «Весь мир», 2009. – 408с.; 28. Цанкова-Петкова Г. България при Асеневци. – София: Державно издателство Народна просвѣта, 1978. – 191с.; 29. Чучко М. К. «И взят Бога на помощь»: соціально-релігійний чинник в житті православного населення північних волостей Молдавського воєводства та австрійської Буковини (епоха пізнього середньовіччя та нового часу). – Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. – 368с.; 30. Giurescu C. C. Istoria românilor. – București: fundația regală pentru literatură și altă, 1944. – Vol. III. – 454p.; 31. Iorga N. Istoria bisericii Românești și a vieții religioase a Românilor. – București: Editure ministeriului de culte, 1928. – Vol. I. – 432p.; 32. Nistor I. Istoria Românilor. – București: Editura biblioteca Bucureștilor, 2002. – Vol. I. – 662p.; 33. Xenopol A.D. Istoria Românilor din Dacia Traiana. – București: Editure Cartea Româneacă, F.A. – Vol. VII. – 283p.

УДК 391-058.12(=161.2)«16»

Юрій ШЕВАГА

ОДЯГ УКРАЇНСЬКОЇ ШЛЯХТИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТОЛІТТЯ У СВІТЛІ ІНВЕНТАРІВ РУХОМОСТІ З ДОКУМЕНТІВ ЦДІА У ЛЬВОВІ

Основою для дослідження є інвентарі рухомого майна української шляхти, взяті з документів відділу давніх актів ЦДІАУ у Львові.

Чоловічий стрій після періоду сильних угорських впливів набрав у половині століття форм, які можна визначити як національні. Контуш і жупан стали з тієї пори народним вбранням, яке утрималось дуже тривалий час і функціонувало навіть пізніше у XIX ст. як парадний стрій шляхти.

Жінки-шляхтянки відкинули у половині XVII ст. вбрання, яке виникло внаслідок змішування чужоземних і місцевих впливів. Натомість з того часу носили виключно французькі строї, додаючи, однак, певні власні елементи, як, наприклад, головні убори у вигляді хутряних шапок або кунтушики, які почали виступати частіше аж у наступному столітті.

Ключові слова: архівні інвентарі майна, одяг шляхти, орієнтальні і західні впливи, національні риси.

Юрій ШЕВАГА

ОДЕЖДА УКРАИНСКОЙ ШЛЯХТЫ ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XVII ВЕКА В СВЕТЕ ИНВЕНТАРЕЙ ДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА ИЗ ДОКУМЕНТОВ ЦГИАУ В Г. ЛЬВОВ.

Основой для этого исследования являются инвентари движимого имущества украинской шляхты, взятые из документов древних актов ЦГИАУ в г. Львов.

Мужская одежда после периода сильного венгерского влияния приобрела форму, которую можно определить как национальную. Контуш и жупан стали с тех пор народным костюмом, который удерживался очень продолжительное время. Женщины-шляхтянки стали отказываться в половине XVII века от костюма, который возник в результате смешивания